

«БЕКТЕМИН»
К. Карасаев атындагы Бишкек
мамлекеттик университетинин илим,
мамлекеттик тил жана эл аралык
байланыштар боюнча проректору,
ф. и. д., профессор Г.М. Мурзахмедова

« 24 » 02 2021-ж.

К. Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин Социалдык-психология факультетинин «Саясат таануу жана укук дисциплиналары» кафедрасынын 2021-жылдын 5-февралында өткөрүлгөн кеңейтилген жыйынынын № 6-протоколунан

КӨЧҮРМӨ

Кафедра жыйынына катышкандар:

1. Сейитбаев Б. Т. – жыйындын төрагасы, саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м. а., «Саясат таануу жана укук дисциплиналары» кафедрасынын башчысы;
2. Орозалиев Э. С. - философия илимдеринин доктору, психология профессору, К. Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин Социалдык-психология факультетинин деканы;
3. Султанбеков К. Ч.- саясий илимдеринин доктору, доцент;
4. Абдымомунова К. С. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.;
5. Абдужабаров Х. А. - тарых илимдеринин кандидаты, К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин «Менеджмент жана мамлекеттик муниципалдык башкаруу» кафедрасынын профессору;
6. Мусаева Н.К. – «Социалдык кызмат жана тажрыйбалык психология» кафедрасынын башчысы, философия илимдеринин кандидаты, психология доценти;
7. Ниязалиев К.Р. – саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.;
8. Аземкулова А.Ш. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м..а.;
9. Малтабаров Б.А. – социология илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.;
10. Толоева Б. Ш. - ага окутуучу, юриспруденция магистри;
11. Эшанкулова Н.А. - ага окутуучу, юриспруденция магистри;
12. Орен Ялчин – кафедранын аспиранты;
13. Сакимбаева Б. – кафедранын аспиранты;
14. Абитова Г. С. – ага лаборант, катчы.
15. Ферхат Барыш. – изденүүчү.

Күн тартибинде:

Кафедранын аспиранты Ферхат Барыштын «Саясий институттар, процесстер жана технологиялар - 23.00.02» адистиги боюнча саясий илимдеринин кандадты окумуштуулук даражасын алууга сунуштоо үчүн «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ» темасына изденип жазылган диссертациялык ишин талкулоо.

Илимий жетекчиси: Саясий илимдеринин доктору, профессор Жоробеков Жолборс Жоробекович

Рецензенттер: саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а Абдымомунова К.С.; тарых илимдеринин кандидаты, профессордун м.а. Абдужабаров Х.А.; саясий илимдеринин

кандидаты, доценттин м.а. Сейитбаев Б.Т.; саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а. Ниязалиева К.Р.

Угулду: Саясат таануу жана укук дисциплиналар кафедрасынын башчысы, саясат илимдеринин кандидаты, доцент – Сейитбаев Б.Т. күн тартибине «Саясий институттар, процесстер жана технологиялар» - 23.00.02 адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алуу үчүн кафедранын аспиранты Ферхад Барыштын «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ» темасына изденип жазылган диссертациялык ишин талкулоо коюлуп жаткандыгын баяндады. Диссертациялык ишке изденүүчүнүн илимий жетекчиси саясий илимдеринин доктору, профессор Жолборс Жоробековдун диссертация боюнча пикири берилгендигин айтып, аны окуп берди:

Мырза, Ферхат Барыш 2013-жылы Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин «журналистика» адистиги боюнча жогорку билим алган, 2015-жылы К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин аспирантурасына тапшырып, менин илимий жетекчилигимдин алдында илимий темасы боюнча теориялык жана колдонмо ыкма менен изилдөө жумуштарына киришкен, шайлоо өткөзүү методологиясын жана теориясын үйрөнгөн.

«Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ» деген темадагы диссертациясы менен изилдөө иштерин аспирантурада окуу учурунда улантып, 2019-жылдын тогуздун айында жыйынтыктады жана Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын талаптарына ылайыкташтырды.

Аспирантурада окуу учурунда ал өз алдынча терең теориялык изилдөөлөрдү жүргүзүү алуусун көрсөттү. Анын кесиптик деңгээли изилдөөдө заманбап ыкмаларды пайдалануу менен коюлган оор маселелерди чечүүгө өбөлгө болду.

Ферхат Барыштын илимий эмгеги шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологияларын изилдөөгө багытталган. Илимий иш теоретикалык жактан шайлоо процессин изилдөөгө, анын көйгөйлөрүн аныктоого жана аларды чечүү үчүн сунуштарды киргизүүгө багытталган.

Мырза Ферхат Барыш тарабынан саясий технологияларды колдонуунун методикалык ыкмаларын негиздөө жана аларды башкаруу механизмдерин табуу каралган. Ошол себептен, алар аткарылган иштин практикалык сунуштарында аспирант тарабынан берилген.

Диссертация коюлган маселенин мурдагыдай эле маанилүү теория жана практикасына бир катар жаңы көз караштар менен илимди байытып жатат десек да болот.

Мырза Ферхат Барыш тарабынан аткарылган диссертация илимий жактан күмөн эмес бир катар кызыктуу жаңы жыйынтыктарды камтыйт.

Илимий иштин жыйынтыктары эл аралык жана республикалык илимий жыйындарда жана семинарларда билдирилди, толук жана өз убагында басылып чыккан.

Диссертация жазуу учурунда ал саясат тармагында комплекстүү илимий маселелерди чече ала турган, жогорку билимдүү жана демилгечи окумуштуу катары өзүн көргөзтү.

Мырза Ферхат Барыштын кандидаттык диссертация катары сунуштаган эмгеги киришүүдөн, үч баптан, корутундудан, колдонулган 160дан ашык адабияттардын тизмесинен турат.

Биринчи бап шайлоо системасы жана процесси жөнүндө түшүнүктөрүн, концепцияларын жана теорияларын чечмелөөгө арналган. Чын-чынында жогоруда саналган маселелери кыргыз тилинде биринчи ирет жана түшүнүктүү, ишенимдүү баяндалган. Өзүнүн таанып билүүчү баалуулугу менен, маалыматтуулугу менен мамлекеттин саясий жана укук коргоо тарыхы саясаттын калыптануу жолун кабыл алууга алып баруучу таасирдүү курал. Бул изилдөө иши бир гана Кыргызстан менен Түркия мамлекеттеринин саясий укуктарын, шайлоо системасын түшүнүүгө эмес, анын келечектеги өнүгүү жолунда саясий

технологиялардын ролун көрө билүүгө жардам берет. Аларды талдоосуз жана түшүнүүсүз коомдогу саясий мамилелерди, таптык өзгөрүүлөрдү ж. б. процесстерди жана кубулуштарды толук түшүнүү мүмкүн эмес. Ошондуктан, мырза Ферхат Барыш Кыргызстандагы жана Түркиядагы саясий түзүлүштүн маани-маңызын, шайлоо жолдорун жана саясий келечегин изилдөөнүн теориялык-методологиялык маселелерди атайын талдоого алганы толук мыйзам ченемдүү көрүнүш жана автор бул татаал, көп жактуу маселени жетишээрлик деңгээлде иликтеген.

Диссертациянын экинчи багынын Кыргызстан жана Түркия мамлекеттеринин саясий партиялары тууралуу кенен маалымат берилет, тарыхый жана статистикалык булактардын негизинде чыгармачылык менен аткарылган.

Үчүнчү бап Кыргызстандын жана Түркиянын мамлекеттик органдарынын добуш берүү жолу менен калыптануусун талдоого арналган. Демек, диссертант Ферхат Барыш изденүүдө заманбап ыкмаларды акыл-эстүүлүк менен пайдаланганын саясат илимине кошкон жаңылыгы катары эсептесе да туура болот.

Мырза Ферхат Барыштын кандидаттык диссертациялык жумушу Кыргызстанда саясий илиминдеги биринчи комплекстүү изилдөө катары чыгармачылык менен жогорку деңгээлде аткарылган илимий эмгек. Демек, диссертациялык иш негизинен бүткөн, 23.00.02 – «Саясий институттар, процесстер жана технологиялар» адистиги боюнча расмий коргоого толук татыктуу, анткени, Кыргыз Республикасынын Жогорку Аттестациялык Комиссиясынын талаптарына жооп берет.

Илимий жетекчиси: саясий илимдеринин доктору, профессор Жоробеков Ж.Ж.

Сейитбаев Б. Т. – отурумдун төрагасы, саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м. а., «Саясат таануу жана укук дисциплиналары» кафедрасынын башчысы:

Урматтуу коллегалар! Бүгүнкү күн тартибинде Ферхат Барыштын саясий илимдеринин доктору, профессор Жолборс Жоробековдун жетекчилиги астында «Саясий институттар, процесстер жана технологиялар» - 23.00.02 адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алуу учун «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ» темасына жазылган диссертациялык ишин талкуулоону сунуштоого уруксат берүүнүздөрдү суранам. Диссертациялык иш К. Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин «Саясат таануу жана укук дисциплиналары» кафедрасында бекитилип, аткарылган. Изилдөө ишинин негизги жоболору жана тыянактары илимий конференцияларда жакталып, илимий журналдарга 10 макаласы жарыяланган. Изилдөө ишинин натыйжалары Кыргыз Республикасынын Эл аралык университетинин окуу процесстеринде колдонулган. Диссертациялык иш киришүүдөн, үч глаадан, корутундудан жана колдонулган адабияттардын тизмесинен турат. Сөз диссертациялык иштин негизги жоболору менен тааныштыруу үчүн К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин изденүүчүсү Ферхат Барышка берилет. Убакыт 15 мүнөт.

Угулду: Сөз изденүүчү Ферхат Барышка берилип, өзүнүн сөзүндө изилдөө ишинин маңызы жана натыйжалары менен тааныштырып, коргоого белгиленген жоболордун актуалдуулугу, изилдөө деңгээли, методикалык, теориялык, практикалык маанилүүлүгүнө токтолду.

Сейитбаев Б. Т. – жыйындын төрагасы, саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м. а., «Саясат таануу жана укук дисциплиналары» кафедрасынын башчысы:

Биз изденүүчүнүн диссертациялык ишинин негизги жоболору менен тааныштык. Урматтуу коллегалар! Диссертациялык иштин структурасы, маани- маңызы боюнча суроолор болсо изденүүчүгө берсеңиздер болот.

Абдымомунова К.С. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.: Салыштырмалуу анализ жасоодо Түркия менен Кыргызстандагы шайлоо компанияларынан кандай окшоштуктар менен айырмачылыктарды байкай алдыңыз?

Изденүүчү: Түркия менен Кыргызстандын ортосундагы окшоштуктарды - Президенттик шайлоо 5 жылда болот.Проценттик барьер колдонулат.Элчиликтерде добуш берүүгө болот. Түркия менен Кыргызстандын ортосундагы айырмачылыктарды - Түркияда президенттик система колдонулат. Кыргызстанда парламенттик система бар. Түркияда барьер %10 - Кыргызстанда %7. Түркияда 600 депутат шайланат – Кыргызстанда 120 депутат шайланат. Кыргызстанда электрондук добуш берүү системасы колдонулат – Түркияда колдонулбастыгын байкай алдым.

Эшанкулова Н.А. – ага окутуучу, юриспруденция магистри: Түркия менен Кыргызстандан дагы башка мамлекетти карадыңызбы?

Изденүүчү: Ооба, Америка, Россия, Украина, Беларусь, Жана Молдова мамлекеттерди карадым.

Толоева Б.Ш. – ага окутуучу, юриспруденция магистри: Эмне себептен улутчулдук маселелерине өзгөчө маани бердиңиз?

Изденүүчү: Анткени, менин жеке оюм боюнча мамлекеттердин улуттук тилдери менен маданияттарын жана ошондой эле, улуттук идеологиясы менен руханий мурастарын коргоп келишет. ошон үчүн эл өз дубуштарын беришет.ошол себептен өтө чоң маани бердим.

Аземкулова А.Ш. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.: Ар бир улуттун партиясы барбы?

Изденүүчү: Жок, анткени бир улуттун партиясы болушу үчүн, алар жашаган байыркы жерлерге ээ болушу керек. калктын белгилүү бир тыгыздыгы жана жалпы маданий баалуулуктар менен тааныштыгы болушу керек.

Ниязалиева К.Р. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.: Түркиядагы шайлоолорго эң көп канча партия катышкан?

Изденүүчү: Адилеттик жана Өнүгүү партиясы, Республикалык элдик партиясы,Элдик Демократиялык партиясы,Улутчул кыймыл партиясы, Мекен партиясы, Жакшы партиясы жана Саадет партиясы шайлоого катышышкан.

Абдужабаров Х.А. - тарых илимдеринин кандидаты, профессордун м.а.: Америка Кошмо Штаты Евросоюздун курамында киреби?

Изденүүчү: Жок кирбейт.

Сейитбаев Б.Т. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.: Түркиядагы улутчулдук багыттагы партиялардын аталыштарын айтып кетсеңиз...

Изденүүчү: Улуттук кыймыл партиясы, Элдик Демократиялык партиясы.

Малтабаров Б.А. - социология илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.:

Изденүүчү: Түркияда Президент беш жылда бир шайланып турат.

Мусаева Н.К. - философия илимдеринин кандидаты, психология доценти: Ал эми парламент канча жылда бир шайланат?

Изденүүчү: Түркияда парламент мүчөлөрү да, беш жылда бир шайланып турат.

Орозалиев Э.С. - философия илимдеринин доктору, психология профессору: Диний партия бул кайсыл партия?

Изденүүчү: Түркиядагы диний багыттагы партия Саадат партиясы деп аталат, анын саясий лидери Тэмэл Карамоллаоглу.

Сейитбаев Б. Т. – жыйындын төрагасы, саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м. а., «Саясат таануу жана укук дисциплиналары» кафедрасынын башчысы: Дагы суроолор барбы? Эгерде суроолор жок болсо анда талкулоого өтсөк.

Абдымомунова К.С. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а. (рецензент): Барыш Ферхаттын тандап алган темасы бүгүнкү күндө актуалдуу темалардын бири.

Диссертациядагы биринчи бапта, ал шайлоо компанияларынын саясий технологияларын теориялык-методологиялык негиздери изилдеген.

Экинчи бапта Европа, Евросоюз, КМШ, Россия жана Борбордук Азия өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларын уюштуруунун саясий технологиялары деп аталганы менен бул жерде Европа, Евросоюз, КМШ, Россия жана Борбордук Азия өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларынын саясий технологиялары боюнча толук салыштырма анализ жүргүзүлгөн эмес.

2.1. Европа, Евросоюз өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларын уюштуруунун саясий технологиялары деген бөлүмдө Турция, Франция, Россия эле каралган.

2.2. КМШ, Россия жана Борбордук Азия өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларынын саясий технологиялары деген бөлүмдө Россияны эле карап чыккан, КМШдагы башка өлкөлөрдүн шайлоо технологияларын да изилдеш керек болчу, ал эми Борбордук Азия өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларынын саясий технологиялары такыр каралган эмес. Бул өлкөлөрдүн шайлоо компаниялардагы саясий технологияларынын өзгөчөлүктөрүн жана окшоштуктарын салыштырып, өз-өзүнчө көрсөтүшүн керек эле.

Албетте, иш болгон жерде кемчиликтер жана катачылыктар да болот. Диссертацияны редакциялап, грамматикалык жана орфографиялык каталарын ондоп чыгуу керек, шилтемелерди көбүрөөк пайдалануу керек.

Диссертант жогоруда айтылган каталарды ондоп, кемчиликтерди эске алса диссертацияда коюлган максат менен милдеттер аткарылып иштин жаңылыгы, жыйынтыктары негиздүү болот деп ойлойм. Жалпысынан, Барыш Ферхаттын диссертациялык ишин коргоо сунуштайм.

Ниязалиева К.Р. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а. (рецензент): Барыш Ферхаттын диссертациялык иши киришүү, үч баптан, корутунду, колдонулган адабияттардын тизмесинен турат. Диссертациялык иштин баптын бөлүштүрүлүшүндө, чагылдырып берүүдө тең салмактуулук сакталган.

Теманын аталышын өзгөртүүгө болбойт, бирок, бир аз өзгөртүлүп берисе жакшы болмок.

Киришүү: Диссертациянын *предмети* катары Кыргызстанда шайлоонун жүрүшү жана андагы айрымачылыктар деп берилсе тагыраак болмок. *Максаты* ачып берүүдө диссертацияныны темасында көрсөтүлгөн салыштырма анализди киргизип керек *Милдеттер* диссертацияныны түзүмүндө берилген баптардын ар бир параграфтан бирден, баары 8 көрсөтүлүшү керек болчу. Диссертациялык иште болгону 4 белгиленген. *Социалдык экономикалык маанисинде* шайлоо жүрүшү же шайлоо процесстери деген сөз калып калган. Диссертациянын жобосу милдеттер менен дал келиши керек, 5 белгиленген 8 болушу керек.

2.1. Европа, Евросоюз өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларын уюштуруунун саясий технологиялары параграфта Түркия кенири (53-85бетке чейин) каралып, Франция Россия толук ачылбай калган.

2.2. КМШ, Россия жана Борбордук Азия өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары параграфта Россиянын укуктук нормалары менен чектелип негизги көйгөйлөр ачылбай калган. КМШ, Азия өлкөлөрү берилген эмес.

Корутунду. Жыйынтык менен сунуштар максаттар менен жобонун негизинде түзүлүп дал келиши керек

Диссертациялык иште өтө көп грамматикалык жана орфографиялык каталар бар. Которулбай калган көп сөздөр колдонулган жана которууларда айрымачылыктар бар.

Абдужабаров Х.А. - тарых илимдеринин кандидаты, профессордун м.а. (рецензент): В данной работе его автор, можно сказать одним из первых, на основе

сравнительного анализа исследует использование современных технологий в выборном процессе в ряде стран (Турция, Франция, Россия) и в Кыргызстане.

Как известно с развитием демократии и более активным участием в выборах различных политических партий и населения, значительно возрастает актуальность обеспечения на выборах честной конкуренции политических сил на основе законности, открытости и безопасности, а также ставить надежный заслон на незаконные действия политических партий по привлечению голосов избирателей.

В этом направлении уже имеется определенный мировой опыт в странах с более длительными демократическими традициями, который очень нужен молодым странам каким является и Кыргызстан.

Поэтому в этом плане выбранная тема кандидатской диссертации Ферхат Барыш представляет определенный научный и практический интерес.

Работа состоит из введения, трех глав, семи параграфов, заключения и списка использованной литературы.

Структура работы в целом составлена хорошо и имеются логическая последовательность в названиях глав и параграфов.

В введении неплохо обосновал актуальность темы исследования, определил цели и задачи своего исследования.

В первой главе показал теоретические и методологические основы исследования политических технологий, используемых в выборном процессе. Данная глава написана на основе использования трудов известных российских и других зарубежных авторов, занимающимися исследованием проблем выборов и используемых в них технологий, а также той или иной мере соприкасающиеся с темой исследования.

Во второй главе рассматривается опыт Турции, Франции и России, при этом больше материалов по Турции и России. Но более подробно освещен опыт Турции на обширной источниковедческой базе на турецком языке.

В третьей главе уже показан опыт Кыргызстана в освоении и использовании политических технологий как зарубежных стран, так и технологий, которые связаны с Кыргызстаном с ее особенностями.

После каждой главы в сжатой форме автор дает свои выводы к которым он пришел в процессе написания данной главы.

В заключении даются общие выводы в целом по всей написанной работе.

Но вместе с тем имеются пожелания, по возможности более четко нужно было остановиться в работе на использование разнообразных технологий и методов в борьбе за голоса избирателей политическими партиями в предвыборном процессе. И роль государства и его соответствующих органов в обеспечении законности, честной конкуренции, открытости и безопасности всей выборной компании.

В результате знакомства с работой, она оставляет не плохое впечатление. По форме и содержанию соответствует предъявляемым требованиям, в целом поставленная цель в работе достигнута и работа рекомендуется к защите.

Сейитбаев Б.Т. - саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а. (рецензент):
Диссертациялык иште ата-мекендик жана чет өлкөлүк изилдөөчүлөрдүн эмгектерине таянуу менен көз карандысыздыкка ээ болгон алгачкы жылдарынан бери келе жаткан Кыргызстан менен Түркия мамлекеттеринин жана Европа, КМШ өлкөлөрүндөгү шайлоо системасындагы заманбап саясий технологияларына салыштырма политологиялык талдоого жүргүзүлгөн. Ушуга байланыштуу, иштин негизги максаты катары, шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологияларын изилдөө, аны ишке ашыруудагы көйгөйлөрдү аныктоо жана аларды чечүү боюнча сунуштарды берүүгө аракет жасалган. Диссертациялык иште автор, заманбап мезгилдеги Кыргызстан менен Түркиянын шайлоо технологияларына

болгон комплекстүү, системалуу түрдө салыштырма талдоо жасоо жана шайлоо системасын тандоодогу приоритеттүүлүк багыттарына карата сунуштарды иштеп чыгууга багыттагандыгы байкалат.

Илимий иштин актуалдуулугу жогоруда белгилегендерге ылайык, мамлекетти демократиялык укуктук багытта куруу, граждандык коомдун саясий аң-сезимин калыптандыруу жана саясий маданиятын жогорку деңгээлде өнүктүрүү зарылдыгы азыркы замандын талабына ылайык күнүгө өсүп жаткандыгы менен аныкталат. Ошондуктан, Түркия мамлекетиндеги шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологияларды салыштырып кароо менен терең саясий талдоо саясат таануу илиминде өзгөчө теориялык жана тажрыйбалык мааниге ээ. Ушуга байланыштуу изденүүчү, диссертациялык ишинде Түркия мамлекетинин XX кылымдын 20–жылдарынан тартып бүгүнкү күнгө чейинки саясий партияларынын парламенттик демократияга умтулуу жолунда жаралуу жана калыптануу процессинин тарыхын кароо менен, Кыргыз Республикасынын постсоветтик доордон тартып жаңы калыптануу жолундагы саясий партиялардын жаралуусу жана өнүгүүсүн кароо менен Түркия жана Кыргызстан өлкөлөрүнүн шайлоо алдындагы компанияларынын саясий технологияларын салыштырма жолу менен талдоону максат кылып койгон.

Изденүүчү, мындай актуалдуулукту, бул маселенин Кыргызстандын чыгыш таануу изилдөөлөрүндө үстөмдүк кылып турган идеологиялык доктриналардын жана субъектизмдин алдында каралбай келгендиги менен негиздейт. Ушул себептен буга чейинки мамлекеттин тарыхындагы диктатура үстөмдүк кылып турганына карабастан Түркиянын саясий партияларынын жаралуу тарыхын жана мамлекеттин көп партиялуу түзүлүшкө өтүү жолун толук түрдө көргөзүп берүү болсо, экинчиден Кыргызстандын саясий партиялары менен болгон окшоштук анализи жүргүзүлөт.

Бул илимий иш бири-бирин толуктаган үч главадан, жети параграфтан жана аларга болгон жыйынтыктардан турган илимий талдоочулук изилдөө катары жазылып, теориялык жана практикалык маанилүүлүгү боюнча автор тарабынан изилдөөгө аракет жасалып, иште бир катар илимий жаңылыктар катары - өлкөбүздүн саясий адабиятында алгачкылардан болуп ааламдашуу шартындагы Кыргыз Республикасынын Борбордук Азиядагы шайлоо системасындагы өзгөчөлүктөрүн башка мамлекеттердикине салыштырма талдоо концепциясы боюнча изилдөөнүн теориялык методологиялык негиздери сунушталгандыгын байкоого болот.

Жалпысынан алып караганда, диссертациянын жыйынтыктоочу негиздерин илимий чөйрөдө гана теоретикалык жактан пайдалануу менен чектелбестен, бул илимий иштеги сунуштардын негизги принциптерин туура пайдалануу аркылуу, ааламдашуу шартындагы заманбап учурда турмуш жүзүндө ишке ашыруу абзел.

Диссертациялык иштеги жетишкендиктер менен бирге, айрым кемчиликтер боюнча белгилей кетсек:

1. Изденүүчү, кириш сөзүндө иштин актуалдуулугу менен изилдөөнүн илимий жаңылыгын толук деңгээлде ачууга аракет жасоо менен аны чаржайыт кылып түзүп алгандыгы байкалат. Андан сырткары кириш сөз структуралык жактан оңдоп түздөөгө муктаж, анткени адегенде изилдөөнүн актуалдуугунан кийин, иштин максаты, андагы коюлган милдеттер чагылдырылып, андан кийин гана изилдөөнүн объектиси, предмети ж.б.у.с. камтылып көлөмү 6-7 баракты камтыса жетиштүү болот. Кириш сөз стандарттык талаптарга ылайыктануусу абзел.
2. Негизги бөлүктөгү 38 беттен (15-38 б.) турган биринчи глава саясат таануу илиминдеги «Шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологияларын изилдөөнүн теориялык жана методологиялык негиздери» деп аталып шайлоо системасы жөнүндөгү түшүнүк, анын багыттары жана түрлөрү (15-25 б.) 10 баракты тузсө, шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологияларынын концептуалдык жана теориялык негиздери (26-34б) 8 баракты ээлейт, , андагы бөлүмчөлөрдүн ичинде өзгөчө диспропорция

- байкалат; экинчи бөлүмчө Шайлоо сисемасынын багыттары жана түрлөрүнүн негизине арналып 8 барактан (21-29 б.) турат; үчүнчү бөлүмчө шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологияларын изилдөөнүн заманбап усулдары деп аталып (34-52 б.) **18 баракты** камтыйт. Мында, бөлүмчөлөрдүн ортосунда **бир аз диспропорция бар экендиги байкалат**. Алардан сырткары – биринчи бап боюнча бир барактык жыйынтык (52-б.) төртүнчү бөлүмчө катары берилген, бул жерде биринчи главага карата болгон жыйынтыкты өз алдынча бөлүмчө (параграф) кылып чыгарууну кажети деле жок болсо керек эле.
3. Негизги эки бөлүмдөн турган «Шайлоо алдындагы болгон компанияларды уюштурууну заманбап саясий технологиялары» аталышындагы 2-бап (53-105) **52 барактан** туруп, андагы Европа, Евросоюз өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларын уюштуруунун саясий технологиялары тууралуу (52-92 б.) биринчи бөлүм **39баракты** кеңири камтып, КМШ, Россия жана Борбордук Азия өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологияларын ачууга багытталган экинчи бөлүмгө(92-105 б.) **13 гана баракты** түзүп, бөлүмчөлөрдүн ортосу диспропорция болуп калган. Мында да, экинчи глава боюнча бир барактык жыйынтык (104-б.) төртүнчү бөлүмчө катары берилген, бул жерде да, экинчи бапка карата болгон жыйынтыкты өз алдынча бөлүмчө (параграф) кылып чыгарбай деле койсо болот эле.
 4. Үчүнчү глава «Шайлоо компанияларынын кыргызстандагы саясий технологиялары» деп аталып жалпысынан 40 барактан (105-145 б.) туруп, андагы биринчи бөлүм Шайлоо компанияларында заманбап технологияларды колдонуудагы Кыргызстандын улуттук тажрыйбасы жана өзгөчөлүктөрүн ачууга **23 барак** (105-128 б.) берилип, экинчи бөлүмдө Заманбап саясий технологиялардын негизиндеги шайлоо компанияларын уюштурууну жакшыртуу **16 баракта** (128-144 б.) каралып, бир аз диспропорция байкалат. Мында да үчүнчү бөлүмчө катары үчүнчү главага бапка карата болгон жыйынтык өз алдынча бөлүмчө (параграф) катары чыгарылган (144б.).
 5. Корутунду менен практикалык сунуштар алты баракты камтыйт, бул бөлүктү да изденүүчү кыска-нуска берүү менен 4 барактан ашырбай берсе жакшы болмок.
 6. Структурасы боюнча дагы бир сунуш диссертациянын негизги бөлүктөрүнө киргизилген диаграмма, таблицалардан турган (78-83; 107-108; 110-111; 118-119беттер) расмий статистикалык маалыматтар өз алдынча тиркемеге киргизилүүсү талапка ылайык болмок.
 7. Эмпирикалык материалдарды пайдаланууда расмий статистикалык маалыматтарды колдонуудан сырткары, ушул маселе боюнча атайын колдонмо политологиялык же болбосо эксперттик социологиялык изилдөө пайдаланылса, иштин сапаты мындан да жогору болмок. Изденүүчү өз алдынча Кыргызстан боюнча шайлоо системасын изилдөөгө багытталган атайын мурдатан жүргүзүлгөн социологиялык изилдөөлөрдү пайдаланса да жакшы болмок (М.: “Сравнительное изучения избирательных систем в Кыргызстане” //под руков.Проф.К.Исаева. –Б.,2008 ж.б.у.с.)
 8. Андан сырткары, белгилей кетсек диссертациялык иште төмөнкүгө окшогон грамматикалык, орфографиялык жана стилистикалык катачылыктар кездешет. *Мисалга алсак: Турция – Түркия (2 б.), теоретикалык – теориялык (2 б.) ж.б.у.с.* деп каталарды ондоп-түздөп чыгуу зарыл, ушул сыяктуу эле азыркы талап боюнча тил мыйзамынын чегинде «Бап» деген сөз «Глава» боюнча которулуп, ал эми «параграф» деген сөз «бөлүм» деп кыргызча которулуп жазылып келүүдө. Ошондуктан иш толук деңгээлде оңдолуп түзөлгөндөн кийин диссертациялык ишти тил мыйзамын мыкты билген филолог адис менен бирге, политология жана философия, социология сыяктуу коомдук илимдер боюнча кыргызча макала жана илимий эмгектерди жазып жүргөн адиске берип кайрадан редакциялап чыгуу өтө зарыл деп эсептейм.

Негизинен диссертант колунан келишинче көп материал чогултуп ишти ачып берүүгө аракет жасаган. Иш аткарылган жерде кемчиликтер болбой койбойт, ошондуктан илимий ишке карата айтылган кемчиликтерди, сунуш-пикирлерди изденүүчү тарабынан туура кабыл алып алуу менен иш жүзүндө пайдалана ала тургандыгына ишенебиз.

Ошондуктан, илимий чөйрөбүздө алгачкылардан болуп постсоветтик Кыргызстан жана Түркия мамлекеттеринин жана Европа, КМШ өлкөлөрүндөгү шайлоо системасындагы заманбап саясий технологияларына салыштырма политологиялык талдоого багытталган изденүүчү Ферхат Барыштын **«Шайлоо компанияларынын учурдагы заманбап саясий технологиялар: салыштырма анализ»** аталышындагы саясий илимдеринин кандидаттыгы даражасындагы диссертациялык ишти Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын талабына жооп берүүсү менен 23.00.02 – саясий институттар, процесстер жана технологиялар адистиги боюнча коргоого сунуш этүүгө болот.

Ферхат Барыш – изденүүчү: кафедранын коллективине жана бул ЖОЖын жетекчилигине биздин изилдөө ишибизди талкуудан өткөрүүгө мүмкүнчүлүк түзүп берип жаткандыгына терең ырачылыгымды билдирүү менен баардык Сиздердин жогоруда берген бааңыздар жана айтылган эскертүүлөр биздин кийинки илимий ишмердүүлүгүбүздө ондолуп түзөлөт.

Сейитбаев Б. Т. – отурумдун төрагасы, саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м. а., «Саясат таануу жана укуктук дисциплиналары» кафедрасынын башчысы: Урматтуу кесиптештер! изденүүчү Ферхат Барыштын «Саясий институт, процесстер жана технологиялар» – 23.00.02 адистиги боюнча жазылган **«Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ»** темасындагы кандидаттык диссертациялык ишин талкулоонун жыйынтыгында жогоруда айтылган эскертүүлөрдү эске алуу менен Кыргыз Республикасынын Улуттук Илимдер Академиясынын А.Алтымышбаев атындагы Философия жана саясий укуктук изилдөөлөр институту жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетине караштуу Саясат таануу жана социология илимдерине докторлук (кандидаттык) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча Д. 23.20.611 Диссертациялык кеңешине коргоого сунуштоого сунуштар түштү.

Ферхат Барыштын «Саясий институт, процесстер жана технологиялар - 23.00.02» адистиги боюнча жазылган **«Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ»** темасындагы кандидаттык даражасын коргоого багытталган диссертациялык ишин «Саясий институт, процесстер жана технологиялар - 23.00.02» адистиги боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук Илимдер Академиясынын А.Алтымышбаев атындагы Философия жана саясий укуктук изилдөөлөр институту жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетине караштуу Саясат таануу жана социология илимдерине докторлук (кандидаттык) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча Д. 23.20.611 Диссертациялык кеңешине коргоого сунуштоого добуш берип койсонуздар.

Бир добуштан кабыл алынды.

ТОКТОМ ЧЫГАРЫЛДЫ:

1. Ферхад Барыштын «Саясий институттар, процесстер жана технологиялар» - 23.00.02 адистиги боюнча саясий илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын алуу үчүн жазылган **«Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ»** темасындагы кандидаттык даражасын коргоого багытталган диссертациялык ишин Кыргыз Республикасынын Улуттук Илимдер Академиясынын А.Алтымышбаев атындагы Философия жана саясий укуктук изилдөөлөр институту

жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетине караштуу Саясат таануу жана социология илимдерине докторлук (кандидаттык) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча Д. 23.20.611 Диссертациялык кеңешине коргоого сунушталсын.

2. Жогоруда айтылган сунуштар жана эскертүүлөр ишке ашырылсын.
3. Бүтүмдүн тексти кабыл алынсын жана бекитилсин.

К. Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин «Саясат таануу жана укук дисциплиналары» кафедрасынын жетектөөчү мекеме катары Ферхад Барыштын «Саясий институттар, процесстер жана технологиялар» - 23.00.02 адистиги боюнча саясий илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын алуу үчүн **«Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ»** темасына жазылган диссертациялык ишине Кыргыз Республикасынын Улуттук Илимдер Академиясынын А.Алтымышбаев атындагы Философия жана саясий укуктук изилдөөлөр институту жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетине караштуу Саясат таануу жана социология илимдерине докторлук (кандидаттык) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча Д. 23.20.611 Диссертациялык кеңешине сунуштоо

БҮТҮМҮ

К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин “Саясат таануу жана укук дисциплиналары” кафедрасы тарабынан өткөрүлгөн кеңейтилген жыйынында, кафедранын аспиранты, изденүүчү Ферхат Барыштын **«Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ»** деген темадагы диссертациясын карап чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди.

1. Диссертациялык изилдөөнүн темасынын актуалдуулугу жана диссертациянын темасынын илимий мекемелер жүргүзгөн ири изилдөөлөр, программалар, олуттуу эмгектер менен байланышы.

«Саясий институттар, процесстер жана технологиялар» - 23.00.02 адистиги боюнча «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ» темасына жазылган диссертациялык иши коомдо актуалдуу жана туура тандалган.

Саясий технологиялар заманбап дүйнөнүн трансформацияланышынын шарттарында шайлоо алдындагы компанияларды өткөрүүдө зор ролду ойнойт, алар мамлекеттин бийлик саясыятынын эл аралык мамилелер тутумундагы маанисинин жогорулашы менен мүнөздөлөт. Саясий технологиялар мамлекеттердин шайлоо процессиндеги өзгөрүүлөргө, жаңы кырдаалга жараша тышкы жана ички саясатты жүргүзүүсүнө негиз боло алат.

Ошону менен биргеликте жаңы Конституцияны кабыл алуу, мамлекеттин түзүлүшүнө өзгөртүүлөрдү киргизүү, шайлоо процессин жүргүзүүнүн маанисин жогорулатты. Ошол эле учурда Кыргызстан менен Түркия өлкөлөрү өз алдынча дүйнөлүк саясатка, эл аралык мамилелердин катышуучулары менен алакаларын өстүрүп кеңейтүүдө экенин байкаса болот.

Азыркы учурда шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологиялары заманбап чакырыктар жана коркунучтар менен да шартталууда. Ааламдашуу процесси Кыргыз Республикасы Түркия мамлекети менен геосаясий жана социалдык-экономикалык аренада өз максатын жана ордун көрсөтүүдө. Кыргыз Республикасы совет бийлигинин кулашынан кийин өз ара алакасында, тышкы саясий мамилелеринде, анын ичинде Түркия менен, маанилүү мамлекеттик деңгээлде өзгөрүүлөр менен коштолгон бай тарыхый жолду басып өтүп жатат.

Мамлекеттик саясаттын өзгөрүү шартында өз ара мамилелердин мүнөзү орчундуу өзгөрүүлөргө жана дүйнөлүк деңгээлде маңыздуу жаңыланууларга дуушар болууда. Шайлоо алдындагы компаниялардын кеңейүүсү, глобалдашуу, коомдун маалыматташуусу жана

аларды аткаруу үчүн саясий технологияларды колдонуу учурдагы мамлекетке коркунуч туудурган көйгөйлөр тууралуу иштөө илимий көз карашты талап кылат.

Аталган диссертациялык иштин актуалдуулугу Кыргыз Республикасы үчүн эң маанилүү жана шайлоо алдындагы компанияларды өткөзүүдө колдонуучу саясий технологияларынын келечек көйгөйлөрүн жеңилдетүү үчүн көрүлгөн чаралардын бири.

Жогоруда белгиленгендер изилдөө ишинин актуалдуулугун баса белгилей жана бүгүнкү күндүн муктаждыгы, терең изилдөөнө талап кылат.

1. «Илимий даражаларды ыйгаруу Жобосунун» талаптарына ылайык илимий натыйжалары

Ферхат Барыштын «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялар: салыштырма анализ» темасына жазылган диссертациялык иши илимдин өнүгүүсүнө жаңы илимий жактан негизделген жыйынтыктарды жана тыянактарды белгилеген чоң салым болуп саналат.

Изденүүчүнүн изилдөөдөгү илимий натыйжалары шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологияларынын маңызын, шайлоо системасынын түзүлүшүн, андагы маселелерин мындан ары дагы талдоодо концептуалдуу-методикалык жактан маанилүү орду бар жана Түркия менен Кыргызстандын мамлекеттер аралык социалдык-саясий жана экономикалык тышкы саясий курсунун багытын теориялык жактан кеңейишине шарт түзүп, саясий жактан билимин, көз карашын тереңдетүүгө мүмкүнчүлүк түзөт;

Тыянак 1. Бул маселени илимий талдоо ыкмалары, концепциялары, теориялык аныктамалары аркылуу ачып берүүгө аракеттер жасалгандыктан жарым-жартылай жаңы катары кароого болот.

Тыянак 2. Шайлоо Компанияларынын Заманбап Саясий технологияларынын салыштырып изилдөө ишинин жаңылыгын түзөт.

Тыянак 3. Шайлоо Компанияларынын Заманбап Саясий технологияларынын изилдөөнүн теориялык-методологиялык негизи аныкталды;

Тыянак 4. Алыскы чет өлкөлөрдө жана Жакынкы чет өлкөлөрдө Кыргызстанда саясий-социалдык алакасындагы кызматташтыктардын тийгизген таасирлери аныкталды;

Тыянак 5. Кыргызстандын Алыскы чет өлкөлөрдө жана Жакынкы чет өлкөлөрдө менен эл аралык кызматташтыктагы көйгөйлүү маселелерин аныктоо жана шартка ылайык механизмдери иштелип чыкты.

2. Диссертацияда белгиленген изилденүүчүнүн ар бир негизделген жана тастыкталган натыйжалардын деңгээли, бүтүмдөр жана корутундулар.

Диссертациялык иш структуралык түзүлүшүндө жыйынтыкталган аныкталган бүтүмдөрү менен актуалдуу илимий-изилдөө иши. Илимий жалпыланган кепилдемелер жана сунуштар жалпы корутунду негизде системалашкан. Жаңы илимий жаңылыктар тастыкталган жана Кыргызстан жана Алыскы чет өлкөлөрдө жана Жакынкы чет өлкөлөрдө менен саясий технологияларын колдонууда мындан кийинки изилдөөлөрдө да концептуалдуу-методологиялык мааниге ээ.

Аныкталган корутундулар жана жыйынтыктар ишенимдүү жыйынтыктарды белгилөөгө мүмкүнчүлүк түздү:

Тыянак 1. Теориялык-методологиялык базаны аныктоо шайлоо системасын, аны өткөрүүнүн өзгөчөлүктөрүн аныктоого, анын тарыхын изилдөөгө, калыптануунун саясий өзгөчөлүктөрүн ачууга, өсүү факторлорун аныктоого, саясий технологиялардын мүнөздөмөлөрүн берүүгө, келечектеги өнүгүү багыттарын аныктоого жардам берет.

Тыянак 2. Түрк тилдүү мамлекеттер ааламдашуу процессинин кучагындагы заманбап дүйнөнүн координаттарынын геосаясий абалында окшош абалга ээ. Бул мамлекеттердин тарыхый, маданий, саясий өзгөчөлүктөрүнө негизделген көз караштары

негизги факторлор болуп саналат. Кыргызстан үчүн да, Түркия үчүн да өз өлкөсүнүн ички саясатындагы саясий, экономикалык, гуманитардык ж.б. максаттардын натыйжалуулугун жогорулатууга мамлекет тарабынан шарт түзүлөт. Кыргызстанда жана Алыскы чет өлкөлөрдө жана Түркияда саясий технологияларын талдоо, анын окшоштуктарын жана өзгөчөлүктөрүн аныктоо бул мамлекеттерде саясий багытты аныктоого шарт түзөт.

Тыянак 3. Ааламдашуу шартында тарыхый жана социалдык-экономикалык жактан: жумушсуздук, материалдык жактан калктын жашоо деңгээлинин төмөндөшү, үй-бүлөнүн кедейчилиги, жаштарга карата колдоонун жоктугунан Түркия менен Кыргызстандын көйгөйлөрү идиенттүү. Кыргызстандын саясий стратегиясы өзүнүн транзиттик потенциалын максималдуу колдонуу максатын көздөйт, ошону менен бирге Түркия мамлекетинин саясий алакасы, мамлекеттер аралык саясыятта бири-бирине көз каранды.

Тыянак 4. Эл аралык алакаларда бышып жетиле элек, так укуктук нормаларды мамлекеттик саясатта эффективдүү түрдө иштелип чыкпагандыгы, укуктук жактан жардам берүү жагынан кызматтардын жетишсиздиги учурдун көйгөйлүү маселелери болуп саналат. Түркия мамлекети биздин батыш кошуна өлкөрдүн бири болгондугу менен көңүлдү бурат. Бул байланышта Кыргыз республикасы ХХ кылымдын 90-жж баштап демократиялык өзгөрүү жана көп партиялуу мамлекеттик түзүлүшкө өтүүдө Түркия мамлекетинин чоң тажрыйбасы жана жетишкендиктери чоң пайдалуу таасир алып келе алат. Бул тажрыйба Кыргызстандын саясатына ар тараптуу форматтагы натыйжалуулугун жогорулатат.

Тыянак 5. Кыргыз Республикасынын Алыскы чет өлкөлөр жана Жакынкы чет өлкөлөр менен бардык чөйрөлөрдөгү кызматташтыктын деңгээлин мамлекеттин учурдагы потенциалдуу мүмкүнчүлүктөрүнө жооп бербейт. Төмөнкү интенсивдүү мамиленин негизги себептери болуп, саясий кызыкчылыктардын жана келишим түзө билүү жөндөмдүүлүктөрүнүн, биргелешкен долбоор, программа, иш-чараларды каржылоо булактарынын жоктугу саналат. Мамлекеттердин туруктуу өнүгүүсү саясыят маселелерин чечүүсүнө түздөн-түз көз каранды.

3. Диссертацияда белгиленген изилденүүчүнүн ар бир негизделген жана тастыкталган натыйжалардын, бүтүмдөрдүн жана корутундулардын жаңылык деңгээли.

Алыскы чет өлкөлөр жана Жакынкы чет өлкөлөр жана Кыргызстан шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологияларын изилдөөдө автордун катышы диссертациялык иштин натыйжаларынын илимий жаңылыгы болуп эсептелинет.

Тыянак 1. Мамлекеттердин шайлоо алдындагы компаниялардын саясий технологияларын изилдөөнүн теориялык жана методологиялык ыкмалары автор тарабынан системалаштырылган;

Тыянак 2. Кыргызстан жана Алыскы чет өлкөлөр жана Жакынкы чет өлкөлөр саясий кызыкчылыктарын көрсөткөн саясий далилдердин системасы каралган;

Тыянак 3. Кыргызстан жана акынкы чет мамлекеттеринин шайлоо алдындагы мазмуну, максаттарына, милдеттериндеги негизги артыкчылыктарына, расмий көз карашта чагылдырган саясий технологияларына салыштырма анализ жүргүзүлгөн;

Тыянак 4. Акыркы жылдардагы маалыматтар менен Кыргызстан жана Алыскы мамлекеттер жана Жакынкы чет мамлекеттер тараптуу алакаларынын негизги көйгөйлөрү толугу менен ачылып, далилденип, системалаштырылган;

Тыянак 5. Кыргызстанда жана Алыскы мамлекеттер жана Жакынкы чет мамлекеттер компаниялардын саясий технологияларын колдонууда өз ара көйгөйлүү маселелерин чечүү боюнча сунуштары берилген, кызматташтыктагы перспективдүү багыттары аныкталган.

4. Ички бирдиктүүлүгүн баалоо жана актуалдуу маселелерди чечүүдө белгиленген натыйжалардын багытталынышы, теориялык жана прикладдык милдеттери.

Ферхат Барыш «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ» темасына жазылган диссертациялык иши башка өлкөлөрдүн жетишилген натыйжалардын негизинде Кыргызстандын жана Түркиянын шайлоо процесстерин аймактык өзгөчөлүгүнө карата маселелерди тереңирээк талдоо менен жаңы натыйжаларды белгилеген комплекстүү изилдөө.

Кыргызстандын жана Түркиянын шайлоо системасына жана аны өткөрүү процесстеринин багыттарына комплекстүү талдоо жана белгиленген натыйжалар теориялык жана практикалык тажрыйбаны жаратты жана изилдөөлөрдө колдонууга татыктуу.

5. Актуалдуу маселелерди чечүүдө изденүүчүнүн белгиленген илимий натыйжалардын багытталынышы, теориялык жана прикладдык милдеттери.

Кыргызстандын жана Түркиянын заманбап саясий технологияларын кеңири масштабда бардык багыттарын жана чөйрөлөрүн аймактык өзгөчөлүктөрүнө, түзүлүшүнө, мүмкүнчүлүгүнө карата талдоо менен изилдөөдө белгиленген жоболоруна ылайык белгиленген натыйжалары автордун өздүк салымы. Саясий технологиялар боюнча маселелерин изилдөө менен шайлоо алдындагы компанияларды өткөрүү үчүн колдонулган технологиялардын жаңы чечүү ыкмалары аныкталып сунушталган.

Теориялык жана практикалык корутундулар саясат, эл аралык мамилелер, саясат таануу, саясий социология, мамлекеттик башкаруу, адистиктери боюнча курстарды түзүүдө жана окууда колдонууга татыктуу. Автордун корутундулары Кыргызстанын жана Түркиянын мамлекеттик саясий процесстерине тиешелүү маселелерди кийинки изилдөөлөрүндө колдонууга базалык маанилүүлүгү жогору. Диссертациялык изилдөө ишинде белгиленген бөлүктөрү методологиялык жана теориялык семинарларды уюштурууга, саясат таануу, мамлекеттик башкаруу адистиги боюнча окуу китептерди, пособиелерди түзүүдө пайдалуу.

Изилдөө ишинде белгиленген кортундулардын, натыйжаларлардын жана сунуштардын партикалык маанилүүлүгү өтө жогору.

6. Диссертациянын жарыяланган жоболору, натыйжалары жана кортундуларынын тастыкталышы.

Изденүүчү Ферхат Барыш диссертациялык изилдөө ишинин негизги жоболору, натыйжалары жана кортундулары 8 макалада илимий журналдарда жарыяланган:

1. Модель построения политической партии Турции на примере: партия справедливости и развития ученый XXI века Научный журнал. ISSN 2410-3586. - 2017 -N 3-1(28),март 69-71С.
2. Общая характеристика бархатных революций в политические процессы современности ученый XXI века научный журнал. ISSN 2410-3586. - 2017 -N 3-1(28),март 72-76 С.
3. Сравнительный анализ политических партий Турции и Кыргызстана// Ученый XXIвека Научный журнал. ISSN 2410-3586. - 2017 -N 3-1(28),март 77-80 С.
4. Основные понятия и определения политических технологий БГУ Жарчысы, ISBN 9967-410-59-0.-2016.-N 3-4(37-38). - 229-232С.
5. Парламентская форма правления// И. Арабаев . КМУнун “В спецвыпуск” журналы.- 2018. ISSN:1694 – 7851. 8-12С
6. Постановление Жогорку Кенеша «О назначении выборов Президента Кыргызской Республики»// И. Арабаев . КМУнун “В спецвыпуск” журналы.- 2018. ISSN:1694 – 7851. 12-16С
7. The development of political technology in the Turkish electoral sys-tem Перспективы модернизации современной науки // Научный журнал. - 2019. ISSN: 2411 – 1899.Сентябрь 92-93 С.

8. The need for technology in election campaigns Перспективы модернизации современной науки //Научный журнал. - 2019. ISSN: 2411 – 1899.Сентябрь 94-95 С.
9. Анализ политических технологий Турции// БГУ Жарчысы, ISBN 9967-410-59-0.-2018.- N 4-46.Январь 41-43 С.
10. 2018-жылдагы Түркиядагы Президенттик шайлоо жөнүндө// БГУ Жарчысы, ISBN 9967-410-59-0.-2018.- 4-46.Январь 48-51С.

7. Авторефераттын диссертациялык иштин мазмунуна дал келүүсү

Авторефераттын диссертациялык иштин мазмунуна, изилдөөнүн белгиленген максатына жана милдеттерине толук дал келет дал келет.

8. Диссертацияны жазууда жана мазмунундагы кемчиликтер

- диссертациянын айрым бөлүмдөрүнүн көлөмдөрү бирдей болбогондугу;
- диссертациянын Европа, Евросоюз өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларын уюштуруунун саясий технологияларын караган параграфында Түркия кенири каралып, ал эми Франция, Россия толук ачылбай калгандыгы.
- диссертациянын КМШ, Россия жана Борбордук Азия өлкөлөрүндөгү шайлоо компанияларынын саясий технологиялары деген бөлүмүндө Россия гана каралып, ал эми КМШдагы башка Республикалардын шайлоо компанияларынын саясий технологиялары көз жаздымында калган. Бул өлкөлөрдүн ичинен Борбордук Азия өлкөлөрүндөгү шайлоо компаниялардагы саясий технологияларынын өзгөчөлүктөрүн жана окшоштуктарын салыштырып, өз-өзүнчө каралбай калгандыгы.
- эмпирикалык материалдарды пайдаланууда расмий статистикалык маалыматтарды колдонуудан сырткары, ушул маселе боюнча атайын колдонмо политологиялык же болбосо эксперттик социологиялык изилдөөлөрдүн ыкмаларын кеңири пайдаланылбагандыгы.
- диссертациялык иште айрым бир деңгээлдеги грамматикалык, орфографиялык жана стилистикалык катачылыктар кездешет. Ошондуктан, диссертациянын грамматикалык жана орфографиялык мүчүлүштүктөрүн ондоп-түзөтүлүшү менен редакциялап чыгуу муктаждыгы.

Көрсөтүлгөн мүчүлүштүктөр изденүүчүнүн диссертациялык изилдөөсүнүн илимий теориялык жана практикалык деңгээлин төмөндөтпөйт.

9. «Илимий даражаны ыйгаруу тартиби жөнүндө Жобонун» талаптарына диссертациялык иштин дал келүүсү

Изденүүчү Ферхат Барыштын «Саясий институт, процесстер жана технологиялар» – 23.00.02 адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденүүгө жазылган «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий Технологиялар: салыштырма анализ» темасындагы диссертациялык иши Д.23.15.508. Диссертациялык кенешине профилдик жактан дал келет.

Автордун шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары жана аны жүргүзүүнүн процесстерин ар тараптуу изилдөөдө колдонулган көлөмдү илимий, нормативдик-укуктук адабияттар, жүргүзүлгөн изилдөөлөрдүн маалыматтары, аныкталган изилдөө натыйжаларын түзүлүшүнө, диссертациялык иштин корутундусунда белгилеген жоболордун, тыянактардын ишенимдүүлүгүн шарттайт.

Изилдөөнүн структурасы логикалык жактан туура. Бардык бөлүмдөр геосаясаясий процесстерди жана диссертациялык ишин жалпы ачып берүүгө туура бөлүштүрүлгөн. «Саясий институт, процесстер жана технологиялар» –23.00.02 адистиги боюнча изилдөө ишинин талаптарына дал келет.

Жыйындын төрагасы - Сейитбаев Б. Т. – саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м. а., «Саясат таануу жана укук дисциплиналары» кафедрасынын башчысы:
Ферхат Барыш «Саясий институт, процесстер жана технологиялар» – 23.00.02 адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденүүгө жазылган «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ» темасындагы диссертациялык ишин Кыргыз Республикасынын Улуттук Илимдер Академиясынын А.Алтымышбаев атындагы Философия жана саясий укуктук изилдөөлөр институту жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетине караштуу Саясат таануу жана социология илимдерине докторлук (кандидаттык) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча Д. 23.20.611 Диссертациялык кеңешине коргоого сунуштоону колдойт.

Добуш берип койсоңузда.

Бир добуштан кабыл алынды.

ТОКТОМ ЧЫГАРЫЛДЫ:

1. Ферхат Барыштын «Саясий институттар, процесстер жана технологиялар» - 23.00.02 адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алуу үчүн «Шайлоо компанияларынын заманбап саясий технологиялары: салыштырма анализ» темасында жазылган диссертациялык ишин Кыргыз Республикасынын Улуттук Илимдер Академиясынын А.Алтымышбаев атындагы Философия жана саясий укуктук изилдөөлөр институту жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетине караштуу Д. 23.20.611 Диссертациялык кеңешине коргоого сунушталсын.
2. Жогоруда айтылган сунуштар жана эскертүүлөр ишке ашырылсын.
3. К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин Саясат таануу жана укук дисциплиналары кафедрасынын Бүтүмүнүн тексти кабыл алынсын жана бекитилсин.

Жыйындын төрагасы, “Саясат таануу жана укук дисциплиналары” кафедрасынын башчысы, саясий илимдеринин кандидаты, доценттин м.а.

Б. Сейитбаев

Жыйындын катчысы

Г. Абитова

**КОЛУН ТАСТЫКТАЙМЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ**

**КАДРЛАР БӨЛҮМҮНҮН БАШЧЫСЫ
ЗАВЕДУЮЩИЙ ОТДЕЛА КАДРОВ**

02 / *02* / 20*21* ж.